

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 60 coroane. — Pe șase luni 30 coroane. — Pe trei luni 15 coroane.
Ziarul apare Marțea, Joia și Sâmbăta

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

— Prețul inserțiunilor, după învoeală —

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Program de lucru

VII

Biserica are chemarea, ca pe lângă creșterea clerului superior la academiile, instituite pe lângă universități, să îngrijască cu deosebire de creșterea preoțimii pentru diferitele trebuințe sufletești ale credincioșilor. Creșterea aceasta au să o facă seminariile susținute în centrele episcopioilor. Seminariile acestea trebuie întocmite după cerințele timpurilor noastre și provăzute cu toate cele trebuincioase.

Cum noi până acuma am fost veacuri de-a rândul numai biserică tolerată, și puținul timp, de când prin legile țării am fost luați între bisericile egal îndreptățite în fața legii, am fost considerați și tractați ca dușmani, ca fii mașteri ai statului, neajutați cu nimic, ba împedecați în năzuințele noastre de înaintare, și în asemenea condițiuni nu am putut înainta, cum noi am fi dorit, și cum cereau adevăratele interese ale bisericii, va trebui ca acum să împlinim neajunsurile și să înlăturăm pedecile ce stau în calea năzuințelor noastre de înaintare.

În primul loc avem în vedere seminariile noastre teologice.

Să avem întocmiri potrivite, provăzute cu toate cele trebuincioase, cu internate, unde instrucțiunea, prevederea și întreaga întreținerea elevilor să fie gratuită.

Seminariile noastre actuale nu au la îndemână cele trebuincioase. Nu au locuințele și localitățile de lipsă. Va trebui deci să căutăm a ne întocmi seminarii făcute anume cu planuri bine studiate, unde elevii să aibă toate cele trebuincioase.

Edificiu la loc liber, cu grădină și curte corespunzătoare, cu salele necesare pentru instrucțiune, și muzee, cu bibliotecile necesare, salele de studiu, sale de conversațiune, locuințe pentru ziuă, dormitoare, capelă unde să se poată ține zilnic sfintele slujbe ale bisericii noastre, locuințe pentru profesori, director și spiritual-duhovnic.

Separat de acestea, să aibă seminarul întocmirile economice pentru practica elevilor în cele ale economiei, și pentru traiul de toate zilele. Edificiile acestea să fie în apropierea de reședințele episcopicești, ca să poată exista raportul și contactul trebuincios între arhieru, între consistor și între institut, cu locul de creștere al tinerimii.

În instituturile acestea să fie toate gratuite: Instrucțiunea, locuințele, întreținerea, îmbrăcămintea uniformă, cu un cuvânt să fie toate bine întocmite, gratuite, și făcute și conduse cu scop și cu bun plan, ca să

putem aduna și concentra aici elementele cele mai de valoare, elita tineretului nostru.

Aceasta cât privește partea din afară a lucrului; eară ce privește partea din lăuntru, sufletul întregului, aici trebuie introduse reforme radicale.

Se lucrează la uniformitate în întreaga biserică ortodoxă din statul nostru întregit, din România Mare.

Vom unifica tot ce e posibil, vom perfecționa instrucțiunea și creșterea intelectuală și morală a clerului nostru potrivit împrejurărilor și nevoilor timpului de azi.

Ce privește planul studiilor în seminariile noastre, chestiunea este dată în competența sfântului Sinod episcopesc.

În privința aceasta statutul nostru organic în §. 174 dispune următoarele:

Agendele sinodului episcopesc sânt:

4. a se consulta asupra institutelor de teologie și pedagogie spre înaintarea scopurilor lor și a științelor, ce sânt a se preda în acelea;

5. a se consulta asupra calificațiunii ce se cere dela cei ce se pregătesc spre treapta preoțească, și despre aceasta a refera și congresului național bisericesc, ca cele de lipsă în linia aceasta să se facă cu aprobarea armonică a ierarhiei și a poporului credincios.

S'a asigurat deci deplină ingerință, inițiativă, competență și responsabilitate a forului celui mai chemat, de a regula viața internă din școalele noastre teologice din seminariile noastre; dară fiindcă biserică noastră este constituțională, s'a rezervat și congresului național bisericesc îndreptățirea la o conlucrare armonică pentru binele bisericii.

Lucrarea aceasta armonică va fi deci înaintea ochilor sufletului nostru, ca să se promoveze binele bisericii, binele comun al neamului nostru.

Din experiențele trecutului am putut învăța multe, și bogăția acestor experiențe se va pune în serviciul cauzei.

Teologia practică va trebui să ia un nou avânt.

Organizația de până acuma a seminariilor noastre a ținut seamă și până acuma de trebuințele generale ale bisericii, și între grelele împrejurări între cari am trăit, ea a fost suficientă și a acoperit primele cerințe.

În viitor având seminarii cu toate întocmirile, cu capela episcopicească, cu cursuri speciale de cântări de liturgică și de rituale, preoțimea noastră viitoare va ieși perfect pregătită și pentru viața practică, spre preamărirea lui Dumnezeu și spre binele poporului nostru.

Istoria bisericească a Românilor ardeleni

În cotidianul german din Sibiu Sieb. *Deutsche Tagespost* — Nr. 113 din 1919 — a apărut următoarea recenziune despre cartea de istorie bisericească a dlui Dr. I. Lupaș, publicată în editura tipografiei arhidiecezane. Acum când ne apropiem de începutul unui nou an școlar, atragem atențiunea profesorilor și elevilor asupra acestei cărți, reproducând în întregime recenziunea scrisă de d. *Friedrich Müller Langenthal*, directorul seminarului săsesc din Sighișoara.

Istoria bisericească a poporului său astfel, cum o înfățișează protopresbiterul Lupaș cu pătrunzătoare cunoștință de cauză și captivantă căldură a inimii, capătă o importanță deosebită prin faptul, că ea a devenit istoria afirmării populare românești în Transilvania. Eu nu cunosc nici o carte, care ar cuprinde, cu atâta siguranță în concepție și atât de plastic în expunere, nota specifică a acestei puternice dezvoltări populare și o ar putea împărtăși chiar și celor străini întocmai cum o face cartea aceasta; pe lângă punctul acesta de vedere principal rămâne de ordine secundară întrebarea specialistului, dacă consimte sau nu, întru toate, cu fundamentarea și cu judecățile ei.

Autorul cercetează, în epoce clar rotunzite, toate urmele istorice accesibile ale dezvoltării bisericești exterioare și îndeosebi ale celei constituționale și alcătuște dintr'însele cu mare destoinicie stilistică un tablou al acestei dezvoltări așa cum i se înfățișează; dar el cercetează cu stăruință și urmele istorice despre activitatea și însușirile caracteristice ale acelor, cari au stat ca niște personalități la cârma bisericii; el caută în sfârșit cu devotament deosebit după mărturiile isvoarelor despre împrejurările și posibilitățile de trai, despre atitudinea politică și sufletească, despre credința, nădejdea și neînchipuita vitalitate a însuș poporului cărmuit.

Dacă abstragem de timpul cel mai vechi cu nespuse de redusele mărturisiri ale isvoarelor, fiindcă ele nu admit concluziuni sigure, se învederează trei atacuri mari contra bisericii populare românești: atacurile catolicilor în culmea evului mediu, ale calvinilor în epoca renașterii și ale Habsburgilor catolici dela trecerea Transilvaniei sub dominațiunea casei de Habsburg până în secolul XIX, când au biruit marile idei de libertate, cari au asigurat existența acestei biserici populare nepilduit de viguroase și sub scutul lor, în ciuda tuturor împrejurărilor politice nefavorabile, au dat posibilitatea de a se dezvoltă în mod surprinzător cultura ei specifică și limba atât de amenințată.

Trebuie relevat înainte de toate fenomenul general și cunoscut, că biserică greco-orientală a fost cu mult mai binevoitoare față de caracterul specific al popoarelor credincioase ei, ținând samă de acest caracter în măsură mai mare decât biserică romano-catolică, astfel că în sfera culturii apusene nicăiri nu s'au putut forma biserici naționale cu învoirea bisericii papale, pe când în sfera culturii răsăritene biserică națională a devenit regula normativă. Manifestarea națională a credinții creștine și a serviciului divin — împotriva însemnatelor influențe grecești și slavonești — a fost totuși între Români în orice timp destul de puternică spre a-i face ca orice forme și reguli de credință, pe cari voiau a le transmite sau impune lor popoarele împrejmuitoare, să le considere

ca fiind străine și vrednice de a fi necondiționat respinse, fie chiar cu prețul tuturor jertfelor personale și materiale. Poporul a fost un factor de rezistență cu mult mai mare decât conducătorii lui suflatești, cari firește au dat și ei martiri destui. Superintendentul calvin Geleji, neputând găsi pentru scaunul vlădicesc român nici un candidat, care să fie aplicat a-i da mână de ajutor la calvinizarea bisericii românești, a spus clar, care eră temeiul cel mai adânc pentru păstrarea bisericii românești și a obiceiurilor ei: «Eu nu am putut afla pe nici unul, care ar voi să-și schimbe religia din temelie...», căci patriarhul l-ar excomunica și nu l-ar sfinți, dar nici Românii nu l-ar primi și dacă ar cuteza să meargă între ei, știe Dumnezeu, ce i s'ar putea întâmpla»...

Momentul hotărâtor a fost deci totdeauna această solidaritate populară instructivă și inextricabilă, care grupându-se cu sfințenie împrejurul propriei sale biserici, s'a simțit aci sub cel mai înalt scut ca într-o cetățue de neînvinși. Din acest motiv crearea bisericii greco-catolice a naționalității române nu mi pare a fi însemnat un pericol atât de mare, cum i se înfățișează autorului. Căci biserica aceasta gr.-catolică a putut lua ființă numai după ce iezuiții au exoptat ca ceace vede poporul, să rămână aproximativ neschimbat; cultul, obiceiurile și datinile au rămas neatînse în veșmântul lor național. Biserica poporală română s'ar fi păstrat de sigur chiar și dacă ar fi pătruns forma greco-catolică pretutindeni în Transilvania și Ungaria; garanția pentru aceasta o da tocmai acea solidaritate populară atât de limpede înfățișată din partea autorului. — Într'o privință trebuie însă acceptată și judecata autorului: existența bisericii populare române în forma ei greco-orientală ar fi fost și mai sigură. Căci aci lucră nu numai solidaritatea culturală cu bisericile ortodoxe din întreg orientul și în deosebi, firește, cu cele din principatele române ale vechiului regat. Când puterea de rezistență a conducătorilor, pe lângă toată hotărârea lor de martiri, slăbia în Transilvania și Ungaria, veniau de dincolo alte și alte rânduri de călugări și preoți gata de jertfă, cari lupta de conservare a acestei biserici populare o înlesneau prin faptul, că poporul nu rămânea fără conducători. Se poate admite, ca și fără acest ajutor și-ar fi păstrat necondiționat credința străbună și forma ei, evident deosebit de bine potrivită cu caracterul popular. Se poate afirma aceasta fără a defraza ceva din meritul marilor conducători suflatești ai acestui popor plin de o nepilduită vitalitate și rezistență. Căci precum cele mai frumoase planuri arhitectonice numai atunci devin clădiri, dacă materialul și mâinile lucrătoare stau la dispoziția planuitorului, tot astfel și conducătorii popoarelor numai așa pot îndruma în direcție sănătoasă dezvoltarea propriului lor popor, dacă acesta are în sine însuși caracteristică și țărnia necesară; numai dintr'o colaborare corăspunzătoare între mase și personalități pot lua naștere formațiuni istorice de o durabilă putere de viață; Lupas a analizat această colaborare cu o astfel de pătrundere și

precisiune și în mod atât de exemplar, încât putem recomanda conaționalilor săi o întrebuintare bogată în rezultate, a acestei cărți. Punctul culminant al cărții îl formează dezvoltarea și opera vieții lui Șaguna, care a fost desăvârșitorul bisericii populare ortodoxe române și cel mai de seamă creator al fundamentelor de cultură română modernă în Transilvania și Ungaria; aci se înalță arta de expunere a acestei cărți, relativ sumare, la arhitectonică epică și e în stare a oferi plăcere curat literară și cetitorului lipsit de interes istoric.

Cercetătorul obiectiv al dezvoltării românești în Transilvania și România e aplicat a crede, că această carte, care va putea influența în mod hotărâtor pe educatorii poporului român, își va avea acum mai mult decât oricând efectul său la timp potrivit. Pe cât de mult rezultat a avut din cele mai vechi timpuri afirmarea populară a Românilor din Transilvania și Ungaria prin biserica lor, atâta de fără rezultat au rămas secolii de-arândul toate încercările și stăruințele lor de a ajunge la tendințe și acțiuni politice unitare. Adăpostul poporului român în țara aceasta a fost biserica lui. Astăzi a izbutit încercarea cea mare politică. Poporul român a ajuns la unitate politică și la viață de stat independentă. Se ivesc semne, că unii dintre conducătorii poporului român ar dori să pună întreagă dezvoltarea națiunii lor numai pe aceste baze nouă, iar pe cele vechi le consideră ca pe «Maurul care și-a făcut datoria». — Aceasta ar însemna o astfel de lipsă a continuității istorice și un salt istoric atât de nemijlocit, încât ar pricinui dezvoltării populare mai curând sau mai târziu o pagubă hotărâtoare. Lupaș îmi pare ca unul dintre acei îndrumători providențiali, de cari a mai avut poporul român de câteori s'a aflat la vre-o răspântie și a trebuit să se decidă.

Friedrich Müller-Langenthal.

Cum s'au desfășurat operațiile în războiul cu ungurii

Trimișii speciali ai presei românești la Budapesta au cules interesante informațiuni asupra condițiilor în care s'a desfășurat lupta între români și unguri până la ocuparea capitalei maghiare.

Estă, pe scurt, ce raportează unul din trimișii acestui ziar, și anume al Daciei:

Pe malurile Tisei, între gura Mureșului și regiunea Tokaj în tot lungul și latul zonei în care s'au petrecut evenimentele, terenul e absolut șes.

Pe o câmpie asemănătoare cu fața unei planșete, presărată la distanțe mari cu orașe și orașele sau cu ferme: Acesta e caracterul câmpiei ungurești.

Drumurile lungi și drepte în mijlocul unui orizont care nu se mai schimbă nici odată în Bărăgan, sânt de altfel izvorul melodiilor pasionate care zugrăvesc atât de bine întinderea, uniformitatea și nuditatea acestor câmpii pe

care umbra nu s'așterne de cât din frunzișul salcânilor înșirați dealungul șoselii.

Spre mijlocul acestui arc, format de Tisa și pe malul stâng, terenul e tăiat de două râuri: Crișul care vine din spre est și afluentul său Bereteul, care curge dela nord și se varsă în Criș la sud de Mezőtúr pe o albie neregulată și mare.

Zona aleasă de armata inimică pentru atacul său principal este zona aceasta, care avea ca centru orașul Solnok pe malul drept al Tisei. La nord, spre Tokaj, unde luptele au fost crâncene, terenul se înalță, și acolo adversarul avea o cotă importantă 516, aproape de Tisa, foarte avantajoasă pentru operațiunile pe care le-a întreprins. La sud, terenul nu oferă nici o particularitate. Orașe mari sau mai mici, fiindcă sate nici nu există aicea, au servit ca punct de reazim pentru ambii adversari.

Șoselele sânt numeroase și în stare bună, iar drumurile de fer destul de bune.

Dispozitivul lor a permis comandamentului nostru să transporte forțele sale cu o mare ușurință și cu mare precizie dintr'un punct într'altul. Faptul e remarcabil, fiindcă ne găseam în țară străină, și cu un personal de căi ferate nu numai străin, dar chiar presupus vrăjmaș. Vom vedea mai încolo că sentimentele tuturor ungarilor bolșevici, proprietari rurali sau funcționari de stat, erau aceleași pentru noi.

Greva lucrătorilor unguri dela C. F. trebuia să se producă tocmai în momentul în care bolșevicii luau ofensiva. Și dacă cumva comandamentul trupelor noastre n'ar fi luat măsuri, atacul bolșevicilor ne-ar fi găsit în imposibilitate de a transporta la distanța necesară și mai ales în timpul necesar, o unitate oarecare. Măsurile au fost ingenioase și au dat prilej personalului român dela căile ferate să participe în mod activ și folositor la efortul soldaților.

Pe terenul acesta s'a zdrobit armata ungurească, fiindcă am avut armată în fața noastră, iar nu bande bolșevice. Armata se compunea din resturile armatei ungurești, menținute după plecarea lui Károlyi de către Bela Kun și întârită printr'o serie de măsuri severe și repede executate.

În ziua în care ungurii ne-au atacat, armata lor număra opt divizii și a noua era în formațiune.

Dacă ar mai fi continuat pregătirea și refacerea armatei ungurești încă câțiva vreme, efectivele, armamentul, organizarea, cadrele și moralul armatei ungurești ar fi întrecut cu mult caracterele fostei armate habsburgice. Și acum în multe amănunte armata adversă ne domină. Așa de pildă, armata ungurească a avut 12 trenuri blindate, ear noi nici unul, și tocmai în clipa în care aeroplanelor noastre se găseau uzate și în imposibilitate de a fi înlocuite, adversarii noștri aveau mai multe escadrile de recunoaștere, de bombardament și chiar de mitraliere.

Bolșevicii au trimis pe șoseaua Solnok-Mezőtúr aeroplane și în cursul bătăliei, în momentul în care un batalion românesc de vân-

FOIȘOARA

Refugiații Ardealului

— Scrisori din pribegie —

de Dr. Ioan Mateiu.

(Urmare)

În fund se deslușiau tot mai bine casele albe țărănești cu biserica din deal, care strălucea în bătaia soarelui. Morile de vânt așezate în jurul satului, își întindeau spre cer brațele negre ca niște uriași puși de pază. Vom fi noi oare primiți de săteni cu inima bună ori ne vor socoti niște străini răi, cari pică pe capul lor ca o năpastă grea? Cu aceste gânduri intrărăm în sat încredințați, că Moldovenii aflând despre soartea noastră și văzându-ne că suntem de-un sânge cu ei, că vorbim aceeași limbă ca și ei, că bejenărim de-un an de zile prin țări îndepărtate, inima li se va înmuia și casele lor se vor deschide spre adăpostirea fraților nenorociți, pe cari nu-i văzuseră și nici de nume nu le auziseră.

Din toate ogrăzile răsăriau fețe îngrijorate, cari se uitau la noi cu spaimă. Câte femei n'am

văzut izbucnind în plâns de jalea noastră. Ștergându-și ochii înlăcrămați, ele simțiau toată durerea noastră și când le dam binețe în limba moldovenească, fiorii le zguduia trupul îndreptând mâna spre semnul crucei.

Nu ne cunoșteam, dar în clipele acelea s'a văzut că fratele tot frate rămâne, că puterea iubirii de neam, care nu se stinge ușor, ardea și în sufletul acestor Moldoveni cinstiți. Mari și nepătrunse sunt căile Domnului. Ne-a potolit durerea, ducându-ne la frații de-o lege cu noi, cari trăiau părăsiți și desfăcuți de trupul neamului nostru.

Aceasta era mângâierea ce ni se cobora în sufletul întristat.

V.

Șirul lung de cară încărcate se opresc în fața primăriei.

Mulțime de femei și copii se strâng în jurul nostru privind-ne mirați. Nu-și puteau da sama ce caută în satul lor atâția domni cu soții și copii mărunți înveliți în straie sărăcicioase, trudindu-se cu scoborârea bagajelor peste loitrele înalte și vorbind o limbă care li se părea, că ar sămăna cu a lor. Vedeau ei bine, că răs-

boiul ne-a adus prin părțile lor, dar nu pricepeau ce fel de oameni sântem și ori cât de lămurit ne-ar fi auzit vorbind pe limba lor, totuși o mare îndoială li se lăsase în suflet.

N'a fost nevoie decât de otrava celor câțiva negustori jidani din sat, ca această îndoială să se prefacă în neîncredere fățișă. Aflând că sântem Români, jidanii șopteau prin toate colțurile de plaga ce-a căzut pe capul bieților oameni de-a se vedea în casă cu spioni primejdioși. Astfel când primarul și ceilalți diregători, cari hotărâseră cu o zi înainte locuințele noastre, ne-au trimis să ne așezăm fiecare la locul lui, țărani moldoveni ne-au primit cu oarecare silă vârându-ne în odăile lor mai strâmte din dos.

Bătrânul Matei Strateciuc, cu toate că avea două case, dintre cari una nouă și nelocuită, ne-a înfundat într'o căsuță întunecoasă c'o ferestruică ce nu se putea deschide, și cu un roi de muște ce băzâiau îngrozitor în căldură înfundată. Trei scânduri bătute pe pociumbi, acoperite cu un braț de paie, peste cari era aruncat un țol innegrit, avea să ne fie culcuș cald lângă cuptorul de pâne.

(Va urma).

tori se retragea, mai multe avioane s'au scoborât deasupra trupei și au descărcat mitralierele lor.

Noi n'aveam nici măcar pentru recunoașterile noastre vre-un aparat, ceea ce nu ne-a împiedecat de altfel să fim extrem de bine informați și mai ales la timp, asupra forțelor în prezența cărora ne aflăm, asupra armamentului și organizației și mai cu seamă asupra planului inimicului.

Informațiunile, care sânt la baza marilor succese din 1918 ale armatei franceze, au funcționat și la noi cu extremă regularitate și precizie. Dacă ne-au lipsit observațiunile din aeroplan sau din balon, patrulele noastre au capturat în timpul incursiunilor lor în liniile inimice prizonieri destui, din ale căror declarațiuni și din ale căror documente s'a putut preciza chiar clipa atacului. Evenimentele au verificat aceste date cu precizia cu care s'au verificat în 1918 pe frontul francez.

Ungurii, deși dispuneau de mijloace mai vaste, au fost mai puțin fericiți din acest punct de vedere. Forțele ungurești erau toate îndreptate spre noi. Șapte divizii cu 107 batalioane și cinci escadroane, peste 800 de mitraliere și 53 baterii, se găseau dela începutul atacului pe frontul nostru.

În cursul operațiunilor, ungurii au mai adus un număr de baterii de pe frontul sudic și de pe frontul cehilor, și asta va da un început de convingerea, că armata era bine organizată.

Forțele de care dispuneau la nord, erau destinate a ne ataca și răsturna într'un succes risipind dezastrul pe care înaintarea noastră îl pregătea.

Armamentul inimicului a fost perfect, iar munițiile abundente. Trupele noastre au fost bombardate cu proiectile de toate calibrele, până la cele de 305 și în plus cu proiectile de gaze asfixiante. Tirul n'a fost în totdeauna bun. Abundența de proiectile se explică prin faptul că fabricile de muniții continuau să lucreze și înlocuiau nedibăcia ochitorilor.

Acesta era adversarul pe care l-am avut în față și vom vedea din descrierea bătăliei cât a fost de serios și de tenace, și cât a fost în acelaș timp de mare succesul militar al trupelor noastre.

Eforii școlare pentru școlile secundare

Învățământul public nu este numai un interes al statului, ci și al societății. De aceea la organizarea și susținerea lui, trebuie să se dea concursul și societatea. În consecință trebuie create pe lângă organele școlare de stat și organe școlare, cari să reprezinte interesele societății și cari să aducă sprijinul acesteia bunului mers al școlii. Se va înființa, deci imediat în fiecare oraș unde sunt școli secundare de stat câte o *Eforie școlară*, care va consta din 12—20 membri. Membrii vor fi aleși deocamdată pe baza înțelegerii dintre directorul sau directorii școlilor secundare respective și prefectul județului sau orașului, eventual primarul orașului dintre cetățenii fruntași cari au dovedit o înțelegere mai largă pentru cultura românească și pentru binele public. Membrii vor fi cel puțin 3—4 bărbați și 1—4 femei.

Sfera de atribuții a Eforiei școlare constă, în general, în a servi ca organ auxiliar al direcțiunii școlare și al statului, la aranjarea diferitelor trebuințe de ordin material și moral ale școlii.

În special Eforiile școlare vor avea:

1. Să îngrijească de local corespunzător pentru școală, de repararea și de înzestrarea lui potrivit trebuințelor.

2. Să colecteze sume de bani din care să se acopere, pe cât se poate, toate trebuințele materiale ale școlii, afară de salariile legale ale profesorilor.

3. Să creeze condiții favorabile de trai, de studiu și de viață morală pentru elevii școlii: internat, cantină (masa studenților), stipendii, cărți de școală, rechizite, supraveghierea și îndrumarea vieții extrașcolare a elevilor ș. a.

4. Să se intereseze de achiziția celor mai bune puteri didactice pe seama școlii, căutând să creeze pentru acestea condiții materiale și morale mai bune decum le poate asigura statul.

În fiecare oraș unde există școli secundare de stat, de băieți sau de fete, se va înființa Eforia din chestiune în timp de 15 zile dela publicarea acestui anunț. Unde sânt mai multe școli într'un oraș, aceeaș Eforie se va ocupa de toate școlile secundare.

Eforia își va alege din sinul său un președinte, un vice-președinte, un notar, și un casier, care vor împlini funcțiunile legate de ea cu conștiințozitate.

Eforiile dintr'o circumscripție școlară stau sub supraveghierea directorului regional, căruia au să-i prezinte în fiecare an rapoarte despre activitatea desfășurată însoțite de propuneri relative la îmbunătățirea situației școlilor.

În toată activitatea ei, Eforia școlară va lucra de comun acord cu direcțiunea școlii sau a școlilor respective. De bunul mers al Eforiei răspunde în prima linie președintele ei.

Dr. O. Ghibu
secretar general.

Convocare

Toate p. t. membre ale Reuniunii femeilor române pentru înfrumșetarea bisericii ortodoxe române din Sibiu, Suburbiul Iosefin, sânt poftite a lua parte la ședința adunării generale ordinare ce se va ținea **Duminecă în 7 Septembrie n. a. c. la ora 2 p. m.**, în sfânta biserică din loc, Suburbiul Iosefin.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării prin prezidenta Reuniunii.
2. Constituirea biroului
3. Raportul general despre activitatea comitetului.

4. Prezentarea socotelilor de pe anul 1918.

5. Bugetul pe anul 1919.

6. Alegerea comitetului pe noul period de 3 ani.

7. Eventuale propuneri.

Sibiu, în 31 August 1919.

Victoria Boju
prezidentă.

Nicolau G. Iordan
secretar.

Știrile zilei

Din Cluj. Consiliul comunal din Cluj a hotărât ridicarea unei statue în acest oraș a M. Șale Regelui Ferdinand și a votat în acest scop 100 mii de coroane.

Pentru Orfelinatul din Sibiu. Dl. farmacist *Eugen Wittmayer*, din Sibiu, a binevoit a dăruj pe seama orfanilor din Sibiu suma de 200 Cor. (Două sute Coroane). I se aduc călduroase mulțumiri. *Cassa arhidiecezană.*

Trupe austriace în Ungaria. Guvernul austriac a trimis la 1 Septembrie a. c. trupe, cu ordinul ca trecând granița ungurească să ocupe cele 370 comune din Ungaria de vest, care au cerut dela Conferența păcii să fie alipite la Austria germană.

America și ocuparea Budapestei. Telegramă primită de agența cablografică dela Newyork, — cum aflăm din *Românul* american, — spune că românii pătrunzând în capitala ungurilor, s'au dedat la tot felul de crime, umflând pe sus pe înalții demnitari unguri și ținându-i în arest; afară d'aceasta, zice telegrama, românii au bătut pe cetățenii pașnici cu patul puștilor, au spart prăvălii, — în sfârșit mai este și un «etc.» tot în sarcina ostașului român intrat la Budapesta. Minciunile acestea bolșevice ugurești au fost însă curând spulberate prin faptele cu adevărat umane ale soldaților noștri, cari nu poartă în sine nimic din însușirile hunilor.

Dl Iorga în Bucovina. Cu ocazia aniversării intrării în război a României s'au făcut în Cernăuți mari pregătiri pentru a serba după cuviință această zi de însemnătate istorică.

La festivalul ce s'a aranjat în sala teatrului comunal a vorbit marele nostru învățător, dl profesor *Iorga*, care a sosit dela București împreună cu dl ministru delegat Nistor. Vom reveni.

Legături intelectuale româno-poloneze. Legăția Poloniei din București comunică: Am primit dela Posen o informație foarte importantă pentru dezvoltarea bunelor relații între Polonia și România:

La Universitatea de curând creiată în acest oraș se va fonda, pe lângă seminarul limbilor romanice, o secție consacrată studiilor privitoare la *limba, literatura și dezvoltarea națiunii române*, având de scop contactul intelectual între Polo-

nia și România. În consecință, o vastă bibliotecă ce se va fonda, va fi pusă la dispoziția secției. Cu timpul, secția sus zisă ar putea să se transforme într'un institut, așa cum au fost, sau sânt încă, institutele profesorului Weigand la Leipzig, ale profesorului Roques la Paris, sau profesorului Meyer-Lübke la Viena. Consiliul suprem popular din Posen a destinat bibliotecii nascănde, oarecare credite. Director al noiei secțiuni va fi profesorul Stanislav Wedkiewicz, bun cunosător al filologiei române.

Guvern de concentrare. Dl *Teodor Mihali* a fost primit Marți în audiență de M. Șa Regele.

Se pare, că se fac sforțări pentru formarea unui guvern de concentrare. După dl *Mihali* a fost primit în audiență dl *Iancu Flondor.*

Facultate de teologie în Iași. Preoții din Iași își dezvoltă cu energie acțiunea începută, pentru a se crea o facultate de teologie pe lângă Universitatea din Iași. O delegație va pleca la București, pentru a înmâna ministerului de instrucție dezideratul preoțimii ieșene. Delegația va cere de asemenea intervenția dlui *Mârzașcu*, în al căruia sprijin contează. În așteptare, unii profesori din București s'au oferit să țină cursuri în mod gratuit. (D.)

Revistă nouă. La 15 Septembrie apare, sub conducerea și cu sprijinul scriitorilor cunoscuți și bunilor povătuitori ai neamului nostru, revista *Lamura*. Ea se adresează cu deosebire învățătorilor și tuturor celor cari, împreună cu ei, sânt chemați să dea României statornicite în vechile-i hotare un suflet curat și întreg. Dorința ei de căpetenie este de a ajuta poporul să se cunoască pe sine, în munca lui generoasă, în adâncă lui bunătate și iubire de oameni, precum și în frumoasele lui tradiții de artă, pe care atingerea cu orașele amestecate și adesea lipsite de orice tradiții a început să i le strice.

Pornită din inițiativa și cu ajutorul ministerului de instrucție, revista *Lamura* e pusă sub direcția dlui *A. Vlahuță* și apare odată pe lună.

Redacția și administrația în București, calea Dorobanți 40. Abonamentul 50 lei pe an.

Domnul Virgil Vlad, farmacist în Alba-Iulia, cu scop de a servi și ca exemplu, și ca îndemn pentru farmaciștii noștri de a aduce jertfe pe altarul așezămintelor noastre sanitare, a binevoit a dăruj pentru cei 6 copii ai săi cu numele: *Mariana, Virginia, Veturia, Nicolae, Ioan și Doina*, pentru fiecare 50 cor., sau în total 300 cor. la «*Fondul onorar medicilor* pentru căutarea (vizitarea) medicală săptămânală obligatoare a tinerimii școlare și meserieșe cu vârsta între 14 și 20 ani.» Suma de 300 cor e temeiul la «*Legatul familia farmacistului V. Vlad*», ce se atașază la fondul amintit. — Al 2-lea legat, atașat la acelaș fond, s'a înființat cu cor. 500, dăruite de căpitanul de poliție orașenesc din Alba-Iulia, *Ovidiu Grita* și va purta numele «*Legatul Ovidiu și soția sa Ecaterina Grita*». Pentru aceasta generoasă jertfă, bineplăcută și oamenilor și lui Dzeu, exprimă sincere mulțămite: *Vic. Tordășianu*, prez. Reuniunii meseriașilor sibieni.

În urma lipsei de hârtie sântem siliți să tipărim numărul de astăzi, — în loc de 8 pagini, — numai pe 4 pagini.

Redeschiderea Internatului de băieți la Brașov. De odată cu începerea anului școlar 1919—1920, se redeschide *Internatul de băieți* al Eforiei școlilor centrale ort. române din Brașov. Taxa de un elev este 300 lei lunar. Cererile și taxa cel puțin pe o lună se trimit până la 1 Oct n. 1919: Direcțiunii Internatului, Brașov, strada Prundului 39.

Teatre în Sibiu

Cinematograful Orașului. Piața Hermann.
Directoară: D-na M. Scholtess.

Sâmbătă: *Cavalerul cruciat Rhodus*, dramă istorică în 4 acte.

Începutul la ora: 9 seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schevis
Directoară: Dna Emil Toth.

Zilnic program interesant.

Începutul la ora: 9 seara.

Concurs

Pentru întregirea alor 2 posturi vacante de învățător de la școala noastră confesională adnească gimnaziului ort. român din Brad, tractul Zarand, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. Salarul prescris de lege cu toate adausurile sistemizate.
2. Relut de cuartir eventual cuartir în natură.

Cântăreții și conducătorii de cor sânt preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze în termenul prescris cererile instruite cu documentele cerute de lege subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta și în parohie.

Oficiul protopresbiteral al Zarandului în înțelegere cu comitetul gimnazial.

Brad, la 10/23 August 1919.

Pompiliu Piso
adm. protopresb.

Concurs

Pentru ocuparea a două posturi de învățători la școala noastră confesională din Mag, protopresbiteratul Săliștei, se publică în conf. cu ord. cons. Nr. 5814/1919 Școl. concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi se susțin cele vechi, și anume:

1. Dela biserică la postul I 480 cor., la postul II 100 cor. anual și întregire dela stat, conform legii.
2. Relut de grădină 20 cor. pentru fiecare post.
3. Quartir în natură eventual bani de cuartir conform legii.

Învățătorii aleși vor fi obligați a instrua școala de toate zilele și de repetiție economice și a conduce elevii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei Sf. Liturgie.

Concurenții își vor înainta rugărilor subsemnatului oficiu în termenul fixat și se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Concurenții își vor înainta rugărilor subsemnatului oficiu în termenul fixat și se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

În conțelegere cu comitetul parohial din Mag.

Săliște, la 30 August 1919.

Oficiul protopresbiteral al Săliștei.

Dr. Dumitru Borela
cond. oficiului protopopesc.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățător la școala conf. ort. rom. din Căcova Ierii, protopopiatul Lupșa, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Tel. Rom».

Emolumentele sânt:

Pe lângă salarul dela stat, de care a beneficiat și fostul învățător.

1. Salar de la biserică 600 cor.
2. Quartir în edificiul școalei: 2 odăi, cămară și edif. laterale.
3. 1/4 jugăr grădină; nu e eschisă posibilitatea și mai mult.
4. La caz că noul învățător ar posedea muzică pentru a forma cor cu tinerimea, va primi un anumit quant de lemne și până la 300 cor. în bani. Învățătorul va conduce elevii de școală în Dumineci și sărbători la biserică și va cânta.

Cererile se vor trimite oficiului protopopesc din Ofenbaia, ear concurenții să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună.

Căcova-Ierii, la 1 August 1919.

Ioan Boca
notarul comit. parohial.

Andrei Straja
paroh preș.

Am văzut:

Vasile Gan
protopresbiter.

Concurs

Pentru întregirea definitivă a catedrei a treia de învățător (învățătoare) la școala noastră din comuna Preșmer, și a catedrei de învățător (învățătoare) la școala noastră din filia Cărpiniș, protopopiatul Brașovului, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela cea dintâi publicare în «Telegraful Român».

Învățătorul (învățătoarea) din Preșmer, ales și întărit va avea:

1. Salar dela biserică anual 640 cor.
2. Cvatir în edificiul școalei.
3. Pentru grădina școlară 20 cor.

Învățătorul (învățătoarea) din Cărpiniș, ales și întărit va avea:

1. Salar dela biserică anual 600 cor.
2. Cvatir în edificiul școalei.
3. Grădină.

Întregirea de salar pentru amândouă catedrele se va cere dela stat.

Amândoi învățătorii (învățătoarele) sânt datori, să țină și școală de repetiție și să conducă școlarii Dumineca și sărbătoarea la biserică.

Doritorii au să-și înainteze rugărilor lor conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesc și să se prezenteze în biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare, pentru ca să-l cunoască poporul.

Din ședința comitetului parohial rom. ort. Preșmer, la 3 August 1919.

Ioan Ludu,
paroh—prezident.

George Șurariu,
secretar.

Aprobat:

Dr. V. Saftu
protopop.

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea, nou sistemizat, de învățătoare la școala confesională română din Balșa, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Cu postul acesta sânt împreunate următoarele beneficii:

- a) salar fundamental dela parohie 100 cor.
- b) relut de cvatir 240 coroane.
- c) relut de grădină 20 coroane.
- d) restul de salar dela 100 coroane în sus dela stat.

La alte îndatoriri parohia nu se obligă. Se cere ca învățătoarea să propună și lucrul de mână dela clasa II începând.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în termenul deschis.

Geoagiu, la 25 August 1919.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Geoagiului în înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popovici
protopop.

Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoare dela școala din Banabic, protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termen de 30 zile.

Salar fundamental 600 cor. dela biserică, cuartir corăspunzător și 1/4 jug. grădină.

Celelate competențe și ajutoare de scumpe sânt puse în perspectivă din partea statului nostru, conform legilor din vigoare, ca și la învățătorii de stat.

Cei aleși pe lângă obligamentul instrucției vor avea a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători. Vor fi preferiți cei apți a instrua corul și vor fi separat remunerați.

Cererile concursuale se vor transmite în termenul deschis subsemnatului oficiu.

Turda, 6 August 1919.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Murășan
protopop.

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din Cristiș, parohie de clasa III-a din protopresbiteratul Turda, se publică concurs cu termen de 30 zile în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, locuință în natură și porțiune canonică corespunzătoare.

Concurenții vor avea să-și prezenteze cererile concursuale, instruite în ordine, în termenul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și pe lângă încuviințarea subscrisului se vor putea înfățișa în parohie în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a sluji, predica și a face cunoștință cu poporul.

Turda, 9/22 Iunie 1919.

Oficiul protopresbiteral ortodox-român în înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Murășanu
protopop.

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățători, la școalele confesionale din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. **Zărnești:** a) un post de învățător cu salar dela biserică 900 cor. restul întregire dela stat, cuartir și grădină. b) un post de învățător cu salar dela biserică 600 cor. restul întregire dela stat, cuartir și grădină.

2. **Cristian:** cu salar dela biserică 454 cor. restul dela stat, cuartir natural în edificiul școalei, grădină în natură sau relut de grădină 20 cor.

3. **Holbav:** cu salar dela biserică 100 cor. restul dela stat; cuartir în natură, eventual relut de cuartir, relut de grădină 20 cor.

4. **Peștera:** cu salar dela biserică 400 cor. restul dela stat; cuartir și grădină.

În comuna Cristian învățătorul este îndatorat a îndeplini și serviciul de cantor împreună cu al 2-lea învățător alternativ cu săptămâna.

Învățătorii aleși, pe lângă îndatoririle prescrise de normele în vigoare, sânt datori să instruiască și în școala de repetiție, și în Dumineci și sărbători să conducă copiii la biserică și să cânte cu ei în cor la sf. liturgie.

Concurenții au să-și înainteze cererile instruite, conform normelor în vigoare, în termenul arătat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări.

Zărnești, la 2 August 1919.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Bran în înțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Acmariu, Bucerdea-Vinoasă, Gârbova-de-sus, Inuri și Păclișa, cu câte 600 cor. salar din repartiție; **Geomal** cu 700 cor. din repartiție; **Craiva** cu 500 cor. din repartiție și 100 cor. dela V. Consistor; **Mesentea** cu 400 cor. repartiție și 200 cor. dela V. Consistor; **Sărăcsău,** cu 400 cor. repartiție și 200 cor. dela V. Consistor.

La toate posturile cuartir și grădină în natură, resp. relut.

Întregirea cuvenită a salarului pentru fiecare învățor se va cere dela stat.

Cererile concursuale se vor înainta la subsemnatul oficiu în termenul sus indicat, îndatorându-se cei aleși a conduce elevii, în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei la sf. liturgie.

Alba-Iulia, 30 Iulie 1919.

Oficiul protopresbiteral gr.-ortodox al tractului Alba-Iulia.

Ion Teculescu
protopop.